

לעלו נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

סקלה וטריא

סכום על דף היומי

בבא קמא יד

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמעונים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

גופא ארבעה כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין-

(1) כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב **בכל** - על הכל, שמשמע על קרן, שן ורגל, לא קתני, אלא חייב ^{קרא} בכל - בכולי נזק.

מני רבי טרפון היא דאמר משונה, כל קרן נקרא משונה, קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם.

אימא סיפא (4) - לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם: חייב בה על השן ועל הרגל.

מאי לא לזה ולא לזה?

אילימא לא לזה ולא לזה- כלל, אלא דאחר- והא בעינא ובער בשדה אחר, וליכא?

אלא לא לזה ולא לזה, אלא דחד ^{ביזק}. וקתני סיפא **תם משלם חצי נזק** ומועד משלם נזק שלם. אתאנ?

לרבנן דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם.

על זה מקשה הגמרא:

רישא (1) רבי טרפון, וסיפא רבנן!?

א. אין – רישא רבי טרפון וסיפא רבנן. ומוכיחה:

דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא שבוק מתניתין, ולא תטרח ליישב אותה לפי תנא אחד, ותא אבתראי: רישא רבי טרפון וסיפא רבנן.

ב. רבינא משמיה דרבא - כולה רבי טרפון היא. ומיישב ומה שהקשינו מסיפא: ומאי לא לזה ולא לזה –

לא לזה ולא לזה לפירות, אלא דחד ^{ביזק} - דלגבי שן הויא לה חצר הניזק.

אמנם לזה ולזה לשוורים. – לגבי קרן הויא לה רשות הרבים.

(קושיה) א"ה ארבעה? שלשה הווי"?! אמר רב נחמן בר יצחק שלושה כללות

בארבעה מקומות ר"ל יש כאן שלושה דינים: ברשות הניזק חייב בכל, ברשות המזיק פטור

מכל, בחצר השותפים חייב בחצי נזק בקרן ופטור על הקרן ושן, אמנם יש ארבעה מקומות

שדינים אינן שווה, כגון לגבי חצר השותפים שהוא חייב על השן, כגון מיוחד לאחד לפירות

ולשניהם לשוורים.

[עד כאן דף יד עמוד א]

מתניתין

(1) שום כסף (2) שוה כסף (3) בפני ב"ד (4) ועל פי עדים: שהם (5) בני חורין (6) בני ברית. (7) והנשים בכלל הנזק, והניזק והמזיק בתשלומין:

גמרא

עתה הגמרא תבאר מה כל הדינים המופיעים במשנה:

[משנה] (1) שום כסף

אמר רב יהודה שום זה של נזקין לא יהא אלא בכסף שהב"ד שמין כמה שווה הנזק וכך ישלם.

הגמרא מביאה ברייתא שכתבה דין זה, להוכיח שהיא עיקר.

תנינא להא דתנו רבנן-

פרה שהזיקה שדרסה טלית בחצר הניזק, וטלית שהזיקה פרה ברשות הרבים, כגון שהבהמה הוחלקה - אין אומרים תצא פרה בטלית, וטלית בפרה, שייטול בעל הטלית

את הפרה למרות שאינה שווה כל הנזק, אלא שמין אותה בדמים.

[משנה] (2) שוה כסף

דתנו רבנן שוה כסף - מלמד שאין בית דין נזקקין לגבות מהמזיק אלא לנכסים שיש להן אחריות דהיינו קרקע, אבל, אם קדם ניזק ותפס מטלטלין, בית דין גובין לו מהן.

(מסקנה) לעולם דאזיקה תורא דמשאיל לתורא דשואל-

והכא במאי עסקין **שקבל עליו שמירת גופו** שלא יזיקנו אחר, ולא קבל עליו שמירת נזקיו אם יזיק הוא את אחרים.

(קושיה) אי הכי אימא סיפא: נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור - הא ביום חייב. הא לא קבל עליו שמירת נזקיו?

(תירוץ) הכי קאמר: אם קבל עליו שמירת נזקיו חייב. נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור.

עד עתה למדנו את הביאור של ר"א במשנה, שהוא סובר שחצר השותפים נחשב

כרשות הרבים ופטור משן ורגל, והתבארנו המשנה והבריייתא. עכשיו הגמרא מקשה

עליו שיש ברייתא מפורשת שחצר השותפים מחייב בשן ורגל:

(קושיה) והא תני רב יוסף-

ברייטא [1]: חצר השותפים והפונדק בית גדול של אורחים ואכסנאים, חייב בהן על השן ועל הרגל, תיובתא **דרבי אלעזר**.

(דחיה) אמר לך רבי אלעזר- ותסברא? מתניתא מי לא פליגי?!

עתה הוא מביא ברייתא אחרת שמוכיחה שיש מחלוקת תנאים בדין זה.

[2] והתניא ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין:

(1) כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק: חייב בכל.

(2) דמזיק ולא לניזק: פטור מכל שטוען 'שורך מדוע הוא ברשותי'?

(3) לזה ולזה, כגון חצר השותפים והבקעה:

פטור בה על השן ועל הרגל – אלמא נחשב כרשות הרבים.

על הנגיחה ועל הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הבעיטה: תם משלם חצי

נזק, מועד משלם נזק שלם. שקרן חייב אפילו ברשות הרבים.

(4) לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינו של שניהם:

חייב בו על השן ועל הרגל נזק שלם.

על הנגיחה ועל הנשיכה ועל הנגיפה ועל הרביצה ועל הבעיטה: תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם.

ר"א הוכיח שדינו שמי במחלוקת תנאים, אמנם הגמרא מקשה מה נעשה עם הבריייתות,

כדלהלן:

קתני מיהת חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל:

קשיא אהדדי והיינו ברייתא [1] ובריייתא [2]?

(תירוץ) כי תניא ההיא ^[2] בחצר מיוחדת לזה ולזה: בין לפירות בין לשוורים והיינו חצר השותפים לגבי שן ורגל.

ההיא דרב יוסף [2] בחצר מיוחדת לפירות ואינה מיוחדת לשוורים: דלגבי שן

הויא לה חצר הניזק שלא היה לו רשות להכניס שוורים.

דיקא נמי: דקתני הכא ^[2] דומיא דפונדק, ששם מונחת סחורה של סוחרים שאינן מניחים

שיכנסו לשם שוורים, וקתני התם ^[1] דומיא דבקעה, מקום של מרעה, שמע מינה.

הגמרא מקשה על התירוץ הנ"ל, איך יתכן לקרוא לו מקום שיש רשות למזיק להכניס פירותיו כרשות הניזק ומתחייב משום שן רגל.

(קושיה) מתקיף לה רבי זירא כיון דמיוחדת לפירות הא בעינן ובער בשדה אחר וליכא.

א"ל אביי כיון דאינה מיוחדת לשוורים, שדה אחר קרינא ביה.

א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא: לימא מדמתניתא לא פליגי, אמוראי רב חסדא ור"א

נמי לא פליגי? דהיינו רב חסדא דיבר כשאינה מיוחדת לשוורים, ואז נחשב רשות הניזק,

ור"א דיבר במיוחד לשוורים, שהוא כרשות הרבים.

(תירוץ) אמר ליה אין. ואם תמצא לומר פליגי-

בקושיא **דרבי זירא** ר"א ובפירוקא דאביי רב חסדא פליגי:

כללות של רבי שמעון בן אלעזר – לפי איזה תנא קאי

עתה הגמרא חוזרת לדון בבריייתא [2]. מצינו מחלוקת האם שור תם ברשות הניזק

משלם חצי נזק (רבנן), כמו בר"ה, או שמשלם נזק שלם (רבי טרפון). הגמרא מביאה

מחלוקת כיצד לבאר ברייתא זו, ותחשב לפי השיטות הנ"ל.

¹ תוספות ד"ה אי הכי ארבעה שלשה הוו. בשלמא לשמואל דמוקי רישא רבי טרפון וסיפא רבנן אצטריך סיפא לאשמעין לאפוקי מדרכי טרפון אלא לרבינא לא צריכא כלל דלגבי שן הוי חצר הניזק שמעינן מכל שהוא רשות לניזק וקרן ברה"ר שמעינן מחצר השותפין והבקעה:

² תוספות ד"ה ולא קבל עליה שמירת נזקיו. ואם תאמר כיון דלא קביל עליה פשיטא דתם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ויש לומר דסלקא דעתך דשמירת נזקין דעלמא לא קביל אבל אנזקין לתורא דשואל גופיה סלקא דעתך שקבל וליפטר משאיל.

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא:)

בבא קמא יד

ענה הגמרא תדון איך משמע בלשון המשנה ששווה כסף מתייחס על הקרקעות:

מאי משמע?

א. רבה בר עולא דבר השוה כל כסף שנותנים עליו. -והיינו דבר שאין לו אונאה,

שאפילו קנאם ביותר משתות משווים, אין המוכר חייב להחזירו.

(קושיה) עבדים ושטרות שמכרם לחבירו, נמי אין להן אונאה?

ב. רבה בר עולא דבר הנקנה בכסף בלא משיכה והיינו הקרקע, אך מטלטלים נקנים

גם במשיכה.

(קושיה) עבדים ושטרות נמי נקנין בכסף.

ג. רב אשי שוה כסף קרקעות ישלם ולא כסף, דהיינו שהמטלטלים מוגדרים ככסף

שיכול להוילכם ולמכור באיזה מקום שירצה, והני כולוהו מטלטלים ועבדים ושטרות,

כסף נינהו.

הגמרא עדיין לא הסתפקה עם התירוץ הנ"ל, שהרי לומדים מהפסוק שאפשר לשלם נזקים

גם משאר דברים שאין קרקע.

(קושיה) תנא שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן
אחריות, והתניא ישיב: לרבות שוה כסף ואפילו סובין?

(מסקנה) הכא במאי עסקין ביתמיליט – כלומר שאביהם הזיק מישהו, ונשאר בירושתו

קרקעות, אזי הניזק יכול לגבות מהיתומים, אך מטלטלים לא, שאין משועבדים לבעל חוב,

שיש לתלות שלאחר מיתותו קנאום היתומים.

(קושיה) אימא סיפא: אם קדם ניזק ותפס מטלטלין בית דין גובין לו מהן. אי
ביתמי, אמאי בית דין גובין לו מהן?

(תירוץ) שתפס מחיים של אביהם .

[משנה] (3) בפני בית דין

משמע מהמשנה ששווה כסף (קרקעות) צריכים שיהיו בפני ב"ד, דהיינו שעדיין הם

אצלו בשעת העמדה בדין:

פרט למוכר נכסיו, שכלה את כל נכסיו, ואחר כך הולך לבית דין, שאין להם ממי לגבות.

(קושיה) שמע מינה¹ לוח ומכר נכסיו, ואחר כך בא לבית דין, אין בית דין גובין לו

מהן?! הרי קיי"ל שהוא כן יכול לגבות.

(מסקנה) אלא פרט לב"ד הדיוטות – שדווקא ב"ד מומחה דן דיני קנסות.

[משנה] (4) על פי עדים

א. פרט למודה בקנס, ואחר כך באו עדים שהוא פטור.

הניחא למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים, פטור.

(קושיה) אלא למאן דאמר חייב, מאי איכא למימר?

[עד כאן דף יד עמוד ב]

¹ למ"ד בפ"ק דערכין (דף ו:) דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא א"כ אמאי אמר לוח ומכר נכסיו הוה ליה למימר ש"מ מלוה הכתובה בתורה לאו כשטר דמיא ומפרש ר"ת ש"מ לוח ומכר נכסיו אין ב"ד גובין לו מהם מן התורה דשיעבודא לאו דאורייתא וילהי בנזקין נמי לא גבי דבמלוה בשטר דזקא תקון רבנן דליגבי ממשעבדי משום נעילת דלת דאי שיעבודא דאורייתא ובמלוה ע"פ מדרבנן הוא דלא גבי משום תקנת לקוחות א"כ תיקשי הכא אמאי לא גבי בנזקין דהכא ליכא תקנה דלקוחות ולא דמי למלוה על פה דהתם מאן דיזיף בצנעא יזיף אבל מזיק לא דייק ואית ליה קלא וקשה למ"ד שיעבודא דאורייתא פרק גט פשוט (ב"ב דף קעה:)

² תוספות ד"ה ביתמי. וא"ת לרב ושמואל דאית להו בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעה.) דשיעבודא לאו דאורייתא ומלוה על פה לא גבי מיורשין אפי' נכסים שיש להן אחריות אין נזקקין ויש לומר דאירי בשעמד בדין.

³ תוספות ד"ה שמע מינה לוח ומכר נכסיו כו'. פי' הקונטרס והא קיימא לן דאיתי מלוה וטריף ותימה אי נזקין כמלוה בשטר הוא לא הוה ליה למימר ש"מ כו' אלא ה"ל למיפרך והתנן המלוה חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים, ואי חשיב מלוה ע"פ א"כ מאי קאמר ש"מ אין ב"ד גובין לו מהן הא פשיטא דאין גובין דהתנן המלוה חבירו בעדים גובה מנכסים בני חורין ואי היא גופה קדייק ש"מ דאין גובין לו מהן והוי כמלוה על פה ואע"ג דנזקין מלוה הכתובה בתורה היא וקשה